

- стресостійкість;
- об'єктивність.

Висновки. Отже, підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що професійна підготовка соціального працівника до ролі медіатора ґрунтується не тільки на комунікативних навичках і знаннях з області конфліктології, а й на системних уявленнях про закономірності мікросоціальної динаміки в проблемних умовах, знаннях із психології, юриспруденції, права.

Література

1. Долинська Л. В., Матяш-Заяц Л. П. Психологія конфлікту: Навч. Посібн. – К.: Каравела, 2013. – 304 с.
2. Кодекс етики медіатора [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrmediation.com.ua/ua/about_center/mediator_code_of_ethics/
3. Лаврова Н. М, Лавров В. В, Лавров Н. В. Конфликт и карта медиации. – СПб: Бридж. 2012. – 144 с.
4. Медиация-искусство разрешать конфликты [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.institute-mediation.com/mediacia
5. Проект Закону України «Про медіацію» (реєстр. № 2480 від 27.03.2015 р.), внесений на розгляд Верховної Ради України народним депутатом А. І. Шкрум [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua>

Małgorzata Gogolewska-Tośka

Kompetencje studentów kierunków nauczycielskich w wybranych państwach Unii Europejskiej

W Polsce rok 1989 zapoczątkował epokę transformacji ustrojowej państwa. Rozpoczęło się historyczne „dzieło” kształtowania ładu społecznego, gospodarczego, ekonomicznego i politycznego kraju. Stąd też reforma służby zdrowia, ubezpieczeń społecznych czy edukacji. Można przyjąć, że zmiany polityczno – ustrojowe determinują kierunki przemian społecznych, stanowią impuls do nowego myślenia o samym sobie, o swoich szansach i możliwościach. Przeobrażania życia społecznego oraz budowanie nowego ładu demokratycznego wymuszają zmiany w systemie myślenia o edukacji, nastawionej na orientowanie jej uczestników w globalnych problemach współczesnego świata.¹⁶ Dlatego też, trudno nie zgodzić się z Mirosławem Handke, który już w 1999 roku podczas wykładu inauguracyjnego mówił, że: "Ustrój demokratyczny sprawdza się tym lepiej, im wyższe jest wykształcenie społeczności go tworzącej (...). Myślę, że rzeczywiście ustrój demokratyczny, który może nie jest najdoskonalszy, naprawdę sprawdza się wówczas, gdy społeczność go tworząca rozumie reguły, którymi się posługuje, gdy ma swego rodzaju dystans, gdy zbyt łatwo nie ulega emocjom, a raczej poddaje się pewnym racjonalnym odpowiedziom na ten system. A więc nie możemy zbudować ustroju demokratycznego bez naprawdę dobrej edukacji."¹⁷

Zmiany ustrojowe, które miały miejsce w Polsce oraz proces integracji z Unią Europejską, wyznaczyły nowe realia społeczno – polityczne i spowodowały trwałe zmiany w systemie oświaty, którego najważniejszym ogniwem jest nauczyciel. Jak pisał B. Suchodolski „Nauczyciel nie może być człowiekiem, który patrzy w przeszłość, ale musi być człowiekiem, który patrzy w przyszłość. Nie ma on być przede wszystkim kapłanem i

16 J. Malinowska, Kompetencje komunikacyjne nauczycieli jako wyznacznik poczucia podmiotowości uczniów w szkole. Diagnoza – biograficzny wymiar ich uformowania, Wrocław 2008, s. 12 – 13.

17 P. Długosz, Elitaryzm versus egalitaryzm systemu oświatowego. Analiza aspiracji edukacyjnych gimnazjalistów Polski południowej, (w:) M. Niezgoda (red.), Społeczne skutki zmiany oświatowej w Polsce, Kraków 2011, s.129

stróżem skarbów dziejowych, ale ma być opiekunem życia, które się tworzy, przewodnikiem w czasach, które nadchodzą, nie ma on mieć zaufania ku wzorcom i przykładom minionym, ku doświadczeniom własnym, ale ma mieć czynną i rzetelną wrażliwość na sytuacje nowe, plastyczność duchową wobec narastających problemów”¹⁸ Współcześnie zawołanie E. Faure'a „Uczyć się, aby być” nie wystarcza. Nadchodząca cywilizacja, która jest obiecująca i zarazem przerażająca, każe powyższe hasło uzupełnić o ideę F. Znanieckiego „Uczyć się, aby być mądrym człowiekiem”.¹⁹ W tym kontekście Rada i Parlament Europejski przyjęły pod koniec 2006 r. europejskie ramy kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. W ramach tych określa się i definiuje, po raz pierwszy na szczeblu europejskim, kompetencje niezbędne obywatelom do ich samorealizacji, integracji społecznej, aktywnej postawy obywatelskiej i uzyskania szans na rynku pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy.²⁰

W europejskich ramach odniesienia ustanowiono osiem kompetencji kluczowych:

- 1) porozumiewanie się w języku ojczystym;
- 2) porozumiewanie się w językach obcych;
- 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;
- 4) kompetencje informatyczne;
- 5) umiejętność uczenia się;
- 6) kompetencje społeczne i obywatelskie;
- 7) inicjatywność i przedsiębiorczość;
- 8) świadomość i ekspresja kulturalna.²¹

W niniejszym artykule mamy do czynienia z pogłębioną analizą kompetencji społecznych i obywatelskich będących zaleceniem Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie.²²

Zalecenie to jest jednym z rezultatów wspólnych prac Komisji Europejskiej i państw członkowskich w ramach programu Edukacja i Szkolenia 2010. Program stanowi nadrzędne ramy współpracy w dziedzinie polityki dotyczącej kształcenia.

Jak podaje definicja kompetencje społeczne i obywatelskie są to "kompetencje osobowe, interpersonalne i międzykulturowe obejmujące pełny zakres zachowań przygotowujących osoby do skutecznego i konstruktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, szczególnie w społeczeństwach charakteryzujących się coraz większą różnorodnością, a także rozwiązywania konfliktów w razie potrzeby. Kompetencje obywatelskie przygotowują osoby do pełnego uczestnictwa w życiu obywatelskim w oparciu o znajomość pojęć i struktur społecznych i politycznych oraz poczucie się do aktywnego i demokratycznego uczestnictwa"²³.

Celem prowadzonych badań była autorefleksja studentów kończących specjalności nauczycielskie na temat poziomu wybranych kompetencji zawodowych.

W fazie pierwszej – wstępnej badań zastosowano metodę analizy dokumentów prawnych regulujących współcześnie system oświatowy oraz analizę literatury przedmiotu. Przeprowadzona analiza teoriopoznawcza pozwoliła na dokonanie opisu zjawisk

18 K. Duraj – Nowakowa, *Integrowanie edukacji wczesnoszkolnej modernizacja teorii i praktyki*, Kraków 1998, s. 206.

19 B. Gołębiowski, *Edukacja i polityka*, Warszawa 1996, s.11

20 Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L394.
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/pl/oj/2006/l_394/l_39420061230p100100018.pdf

21 Tamże

22 Dz. U. Unii Europejskiej z 2006 r.

23 Kompetencje kluczowe w uczeniu się przez całe życie – europejskie ramy odniesienia, Luksemburg: 2007, s. 9.

występujących w obrębie przyjętego przedmiotu badań. W badaniach ilościowych posłużono się metodą sondażu z techniką ankiety. W celu standaryzacji kwestionariusza ankiety w ostatnim kwartale 2016 roku przeprowadzono badania pilotażowe wśród 250 studentów specjalności nauczycielskich.

W fazie drugiej – przeprowadzono badania właściwe - model zbieżny zagnieżdżony. W oparciu o analizę literatury, własne przemyślenia, a przede wszystkim na podstawie uzyskanych wniosków z prowadzonych badań pilotażowych zmodyfikowano kwestionariusz ankiety oraz umieszczono w nim pytania o charakterze otwartym w celu pozyskania danych jakościowych.

W wyniku analizy zgromadzonego materiału empirycznego zgromadzonego w dwóch etapach badań można stwierdzić, że ponad połowa badanej młodzieży akademickiej kończącej specjalności nauczycielskie swoje kompetencje społeczne i obywatelskie ocenia wysoko i bardzo wysoko, w większości z badanych obszarów.

Badani ocenili najwyżej osiągnięte podczas studiów kompetencje społeczne odnoszące się do: 1. Rozumienia zasad równości płci i niedyskryminacji (80%).

2. Postępowania zgodnie z ogólnie przyjętymi regułami zachowania, panującymi w różnych społecznościach i środowiskach, np. w przedszkolu, szkole czy urzędzie (76%).

3. Wykazywania się tolerancją, wyrażania i rozumienia różnych punktów widzenia (68%).

Najniżej młodzież akademicka oceniła swoje kompetencje społeczne i obywatelskie w zakresie: 1. Uczestnictwa w procesach podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach, od lokalnego, poprzez krajowy, po europejski, szczególnie w drodze głosowania (48%).

2. Radzenia sobie ze stresem i frustracją oraz do wyrażania ich w konstruktywny sposób (44%).

3. Uczestnictwa w działaniach społeczności lokalnych i sąsiedzkich (40%).

УДК 372.874+371.3

Мацішина З. А.

РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ НА ВОЛИНІ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Постановка проблеми. У кінці XIX – на початку XX ст. існувало досить багато різноманітних майстрів декоративно-прикладного мистецтва, які створювали власні приватні школи, де панували творчий ентузіазм та серйозне ставлення до мистецьких завдань. Вони залучали до себе учнівську молодь з усіх куточків України – Галичини, Буковини, Гуцульщини, Волині та навіть з Наддніпрянщини.

Основним **завданням** є аналіз особливостей розвитку мистецької освіти на Волині XIX – початку XX століття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Великої уваги мистецькій освіті надавали представники зарубіжної педагогіки. В. Павленко у навчально-методичному посібнику «Діяльність педагогів-іноземців на Волині (XIX – початок XX століття)» зазначає, що «з розвитком матеріальної культури, знарядь праці, зростанням значення колективних форм праці розвивались елементи духовної культури» [1, с. 115]. Для викладання мистецьких дисциплін у Кременецький ліцей запрошували іноземців. Кадри підбирав візитатор – таємний радник Т. Чацький.

Відомі педагоги, що викладали у цьому навчальному закладі, здійснили вагомий внесок у розвиток мистецької освіти на Волині [1, с. 118].

У гімназії також існували курси малярства і каліграфії, теоретико-практичної агрономії, гігієни. Лекції з малювання і музики були індивідуальними і платними [1, с. 119]. Програма з малювання була дуже різноманітною – від каліграфії (у нижчих класах) до архітектури (у вищих класах).